

Nejvyšší soud

prostřednictvím

Městského soudu
v Praze

ke sp. zn. 57 T 1/2017

Podle § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu a ve lhůtě uvedené v § 265e odst. 1 trestního řádu podávám v neprospěch obviněné

Ing. E. B., roz. Š., nar. ***, trvale bytem ***,

dovolání

proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021 sp. zn. 8 To 67/2020, kterým byl (mj.) na podkladě odvolání obviněné Ing. E. B. částečně zrušen rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019 sp. zn. 57 T 1/2017, jím byla obviněná uznána vinnou a byl jí uložen trest, a to v rozsahu, v jakém byl zrušen výrok o náhradě škody ohledně obviněné Ing. E. B., a bylo znovu rozhodnuto tak, že se podle § 229 odst. 1 trestního řádu poškozená Nemocnice N. H. odkazuje se svým nárokem na náhradu škody vůči obviněné Ing. E. B. na řízení ve věcech občanskoprávních,

a to z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, neboť rozhodnutí soudu spočívá na jiném nesprávném hmotně právním posouzení.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 10. 10. 2019 sp. zn. 57 T 1/2017 byla obviněná Ing. E. B. uznána vinnou pod bodem II. tohoto rozsudku zločinem podplacení podle § 332 odst. 1 alinea 1, odst. 2 písm. a) trestního zákoníku a zločinem zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 odst. 1, 2 písm. a), b), c) trestního zákoníku.

2. Této trestné činnosti se obviněná dopustila společně se spoluobviněnými MUDr. V. D. a JUDr. MUDr. R. Ž., Ph.D., MBA, tím, že

„poté, co dne 9. 3. 2007 v ranních hodinách obž. D. jako ředitel NNH sdělil svému podřízenému obž. Ž., zaměstnanému v NNH od 1. 7. 2003 jako právník – specialista, že plánuje vyjít vstříc politickým tlakům, aby právní služby NNH poskytovala advokátní kancelář Š. & P. v.o.s. (dále jen AK Š.), která mu zajistí politickou podporu, a že proto hodlá ukončit jeho pracovní poměr, obž. Ž. téhož dne ve 13.26 hod. navrhl obž. D. svěřit této vybrané advokátní kanceláři obchodní agendu a agendu vymáhání pohledávek, přičemž agendu medicínského práva, statusovou agendu nemocnice a další interní právní agendu by nadále vykonával on, s čímž obž. D. souhlasil, a dne 24. 4. 2007 se dohodli, že od 1. 7. 2007 již obž. Ž. nebude zaměstnancem NNH, ale bude nemocnici poskytovat právní služby týkající se pouze medicínského práva jako advokát za více než 3x vyšší odměnu, než jakou dostával jako zaměstnanec,

což si potvrdili ještě dne 6. 6. 2007, a dne 12. 6. 2007 obž. D. za NNH uzavřel s obž. Ž. Smlouvu o poskytování právních služeb za měsíční odměnu 195.000 Kč bez DPH s platností do 30. 4. 2008,

a poté, co se dne 7. 3. 2007 obž. D. dohodl s obž. B., jejíž společnost B. s.r.o. poskytovala NNH již od 20. 12. 1998 služby odborného poradenství v oblasti účetnictví, že pro něj povede i jeho osobní účetnictví, se nejpozději dne 23. 7. 2007 obžalovaní D., B. a Ž. společně dohodli na tom, že učiní vše proto, aby spol. B. s.r.o. a obž. Ž. mohli své služby NNH poskytovat i po datu 30. 4. 2008, resp. 31. 12. 2008, kdy končila platnost smlouvy uzavřené mezi NNH a spol. B. s.r.o., za což obž. B. slíbila poskytnout obž. D. úplatek,

a protože obžalovaní věděli, že tohoto záměru nebudou moci dosáhnout jinak, než vypsáním zadávacího řízení na obě zakázky, dohodli se, že poskytování účetních a medicínsko-právních služeb bude spojeno do jedné zakázky, aby zúžili okruh možných konkurentů, a že bude zadávací dokumentace nastavena tak, aby zvýhodňovala Sdružení spol. B. s.r.o. a JUDr. MUDr. R. Ž. (dále jen Sdružení), které pro naplnění uvedeného záměru plánovali založit,

a za tím účelem dne 4. 9. 2007 zaslal obž. Ž. výkonný ředitel spol. G., s.r.o. emailem návrh plné moci udělené NNH společnosti G. s.r.o. k úkonům spojeným s organizačním zajištěním veřejných zakázek definovaných v rámci mandátní smlouvy a také příklad vymezení předmětu veřejné zakázky na účetní služby, téhož dne v 16.36 hodin obž. Ž. tento příklad vymezení předmětu zakázky zaslal zaměstnankyni spol. B. s.r.o. Ing. L. B., dceři obž. B., která dne 7. 9. 2007 zaslala obž. Ž. email s vymezením předmětu plánované veřejné zakázky, resp. její části týkající se účetních služeb, které obž. Ž. zapracoval do zadávací dokumentace, a dále obžalovaní nechali do bodu 1.5.2 zadávací dokumentace stanovit kvalifikační předpoklad, že dodavatel musí mít minimálně 1 osobu – advokáta s vysokoškolským vzděláním v oboru právo a zároveň s vysokoškolským vzděláním v oboru všeobecného lékařství, což v té době splňoval právě obž. Ž.,

a v souladu s touto společnou dohodou obž. D. dne 7. 12. 2007 schválil zadávací dokumentaci obsahující shora uvedené diskriminační ustanovení, kterým bylo v rozporu s § 6 ZVZ zvýhodňováno Sdružení, téhož dne zaslala pracovnice spol. G. provozovateli informačního systému veřejných zakázek České pošty s.p. objednávku uveřejnění informací o veřejné zakázce s názvem „Účetní a medicínsko-právní služby“ a o tomto postupu informovala emailem kontaktní osobu pro uvedenou zakázku v NNH zaměstnankyni J. V., která tento email obratem zaslala obž. Ž., a teprve dne 11. 12. 2007 bylo zadávací řízení zadavatele NNH na veřejnou zakázku s názvem „Účetní a medicínsko-právní služby“ formou otevřeného řízení podle § 27 ZVZ uveřejněno v informačním systému pod evidenčním číslem VZ ***, kdy předpokládaná hodnota veřejné zakázky byla stanovena na 420.000.000 Kč a smlouva měla být uzavřena s platností do 28. 2. 2018,

přičemž obž. D. nejprve schválil váhu hodnotících kritérií tak, že cena měla tvořit 60%, kvalita předložených vzorových prací 25% a systém smluvních pokut 15%, a poté, co Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (dále jen ÚOHS) na základě námitek uchazečů proti kvalifikačním podmínkám dne 18. 1. 2008 NNH vyzval, aby mj. doplnila zadávací dokumentaci o vzorovou žalobu a vzorový znalecký posudek jako podklad pro vypracování požadovaných vzorových prací a aby odstranila diskriminační požadavek na osobu – advokáta s vysokoškolským vzděláním v oboru právo a zároveň v oboru všeobecného lékařství, jinak zadávací řízení zruší, obž. D. tomuto požadavku ÚOHS nakonec vyhověl tak, že zpracování vzorových prací ponechal na obž. Ž. a požadavek na osobu – advokáta s vysokoškolským vzděláním v oboru právo a zároveň v oboru všeobecného lékařství

nechal ze zadávací dokumentace vypustit, ale protože se obával, aby tímto rozvolněním kvalifikačních podmínek neohrozil zamýšlenou pozici Sdružení, změnil hodnotící kritéria tak, že snížil váhu nabídkové ceny na 40% a naopak zvýšil váhu kvality předložených vzorových prací na 45% a opravené oznámení o veřejné zakázce s informacemi o úpravách nechal v informačním systému veřejných zakázek zveřejnit dne 23. 1. 2008, kdy součástí úprav byla i změna předpokládané doby trvání zakázky do 31. 12. 2012 a předpokládaná hodnota zakázky byla snížena na 192.500.000 Kč,

a protože bylo třeba zadávací dokumentaci doplnit o žalobu o náhradu škody na zdraví a žalobu o ochranu osobnosti v souvislosti s poskytováním zdravotní péče, k nimž měli uchazeči podle čl. 7.2 zadávací dokumentace předložit vzorová vyjádření, obž. Ž. si pro tyto účely v období od 25. 1. do 1. 2. 2008 vyhledal žalobu o náhradu škody žalobce F. H., kterou tento podal dne 30. 12. 2004 k Obvodnímu soudu pro Prahu 5 proti žalované NNH a která byla následně u tohoto soudu projednávána pod sp. zn. 28 C 408/2004, a dále žalobu o náhradu nemajetkové újmy žalobkyň M. a P. D., kterou podaly dne 15. 9. 2003 k Městskému soudu v Praze proti žalované NNH a která byla následně u tohoto soudu projednávána pod sp. zn. 34 C 119/2003, neboť v obou těchto věcech za NNH jako právník jednal a obě žaloby tedy velmi dobře znal, následně v těchto žalobách pozměnil jména osob a žalované nemocnice a takto upravené je zanesl do zadávací dokumentace, kterou obž. D. schválil dne 12. 2. 2008,

poté dne 18. 3. 2008 obž. D. rozhodl, že členy hodnotící komise budou Mgr. M. B. z ministerstva z., soudkyně Obvodního soudu pro Prahu 5 JUDr. J. H., náměstek ředitele NNH MUDr. M. T., účetní NNH I. Š. a vedoucí personálního odboru NNH Bc. V. H., které obž. D. záměrně vybral, neboť věděl, že MUDr. T. si s obž. Ž. tykal, JUDr. H. byla blízkou známou obž. Ž. a I. Š. a Bc. H. se s obž. Ž. znaly z NNH, a stejně tak se zmínění zaměstnanci NNH dobře znali i s obž. B.,

a poté, co dne 26. 3. 2008 uzavřeli obž. Ž. a spol. B. s.r.o. Smlouvu o sdružení, doručil dne 1. 4. 2008 obž. Ž. za toto Sdružení nabídku s nabídkovou cenou 159.500.000 Kč, k níž přiložil mj. vzorové vyjádření k žalobě o náhradu škody, které obsahovalo doslovný přepis jeho dřívějších vyjádření, která jako právník NNH činil ve věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 5 pod sp. zn. 28 C 408/2004, a vzorové vyjádření k žalobě o ochranu osobnosti v souvislosti s poskytováním zdravotní péče, které obsahovalo přepis jeho dřívějších vyjádření, která jako právník NNH činil ve věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 34 C 119/2003, čímž obžalovaní D., B. a Ž. zajistili Sdružení oproti ostatním uchazečům výrazně jednodušší podmínky,

a poté, co dne 1. 4. 2008 podalo svou nabídku i sdružení K. Š. advokátní kancelář, v.o.s. a JUDr. R. Sch., která obsahovala nabídkovou cenu 110.000.000 Kč, tedy o 49.500.000 Kč nižší než Sdružení, proběhlo dne 2. 4. 2008 otevírání obálek a dne 10. 4. 2008 hodnocení nabídek, na němž žádný ze členů hodnotící komise nepřiznal svou podjatost vůči obž. Ž. či obž. B. a na němž fakticky žádné hodnocení předložených prací neprobíhalo, neboť vítěz byl předem daný, a nabídka Sdružení byla ve všech subjektivních kritériích formálně vyhodnocena jako nejlepší, následně dne 22. 4. 2008 rozhodl obž. D. jako zástupce zadavatele o přidělení veřejné zakázky Sdružení za nabídkovou cenu 159.500.000 Kč bez DPH za celý rozsah plnění, tedy 55 měsíců, tj. 2.900.000 Kč za měsíc,

poté dne 6. 5. 2008 obž. D. zamítl námitky JUDr. Sch., které tato podala dne 24. 4. 2008 proti rozhodnutí o přidělení veřejné zakázky z důvodu netransparentně stanoveného způsobu hodnocení nabídek a z důvodu podjatosti členů hodnotící komise, neboť byl osobně zainteresován na tom, aby byla tato

zakázka zadána Sdružení, přičemž toto rozhodnutí mu po předchozí domluvě připravil obž. Ž.,

a poté, co dne 4. 6. 2008 vydal ÚOHS na návrh JUDr. Sch. předběžné opatření, kterým NNH zakázal uzavřít smlouvu z důvodu pochybností o souladu postupu zadavatele se zákonem při hodnocení dílčích kritérií, a poté, co následně dne 30. 6. 2008 vzala JUDr. Sch. svůj návrh zpět, neboť nechtěla skládat kauci 1.100.000 Kč, a dne 3. 7. 2008 rozhodl ÚOHS o zastavení správního řízení z důvodu zpětvzetí návrhu JUDr. Sch.,

uzavřel obž. D. jako zástupce NNH dne 4. 8. 2008 se Sdružením smlouvu o poskytování účetních a medicínsko-právních služeb (dále jen Smlouva) s účinností od 1. 10. 2008 na dobu 55 měsíců, tedy s termínem plnění do 30. 4. 2013,

kdy v souvislosti s popsáním jednáním, tedy průběhem zadávacího řízení, zadáním veřejné zakázky a poskytováním plnění z této smlouvy si obž. D. nechal slíbit úplatek ve výši 250.000 Kč měsíčně po dobu platnosti Smlouvy, tj. v celkové očekávané výši 13.750.000 Kč, a následně skutečně od obž. B. slíbené úplatky přijal ve formě finanční hotovosti, a to konkrétně:

- dne 20. 11. 2009 v době mezi 16.00 a 17.00 hod. v restauraci N. L. v ***, částku 3.500.000 Kč,
- dne 25. 1. 2010 kolem 16.00 hod. v osobním vozidle před restaurací S. v ***, částku 1.200.000 Kč,
- dne 29. 4. 2011 kolem 08.00 hod. v NNH a dne 6. 5. 2011 kolem 15.00 hod. v NNH částku v celkové výši nejméně 2.050.000 Kč,

tedy celkem takto přijal obž. D. od obž. B. za dobu platnosti Smlouvy od 1. 10. 2008 do 31. 12. 2010 dohodnutý úplatek v celkové výši nejméně 6.750.000 Kč (tj. za 27 měsíců po 250.000 Kč měsíčně),

přičemž všichni obžalovaní byli při uvedeném společném jednání vedeni úmyslem směřujícím k osobnímu obohacení na úkor NNH, a obž. D. za přispění obžalovaných B. a Ž. nebyl veden snahou zajistit v řádném zadávacím řízení co nejvýhodnější nabídku pro NNH, jak byl povinen podle ust. § 14 odst. 1 zák. č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a vystupování v právních vztazích, tedy účelně a hospodárně pečovat o majetek, a podle § 301 písm. d) zákoníku práce, tedy řádně hospodařit s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem, nýbrž byl veden úmyslem zadat veřejnou zakázku tomu, kdo mu byl ochoten za toto zadání poskytnout úplatek, a tím v důsledku popsaného ovlivnění průběhu zadávacího řízení a zvýhodnění preferovaného Sdružení došlo k zadání této veřejné zakázky za nevýhodnou cenu ke škodě NNH,

čimž obžalovaní společným jednáním způsobili Nemocnici N. H. škodu ve výši nejméně 49.500.000 Kč, která odpovídá rozdílu mezi nabídkovými cenami zvýhodněného Sdružení a v pořadí druhým umístěným uchazečem sdružením spol. K. Š. advokátní kancelář, v.o.s., IČ ***, a JUDr. R. S., IČ ***,

přičemž celkem bylo Sdružení za dobu trvání smlouvy vyplaceno 159.500.000 Kč bez DPH, z čehož celkem 34.395.456,32 Kč získal obž. Ž., když se dne 29. 10. 2009 za účasti obž. D. po několikaměsíčních neshodách dohodl s obž. B., že bude měsíčně se zpětnou účinností od 1. 1. 2009 dostávat odměnu 550.000 Kč bez DPH.“

3. Za tuto trestnou činnost byl obviněný podle § 256 odst. 2 trestního zákoníku, za použití § 43 odst. 1 trestního zákoníku, uložen úhrnný trest odnětí svobody v trvání čtyř roků, pro jehož výkon byla zařazena do věznice s ostrahou. Dále byl obviněný uložen podle § 67 odst. 1 trestního zákoníku peněžitý trest v celkové výši 3.650.000 Kč, vyměřený v počtu 730 denních sazeb ve výši 5.000 Kč. Podle § 69 odst. 1 trestního zákoníku byl pro případ, že by uložený peněžitý trest nebyl

ve stanovené lhůtě vykonán, stanoven náhradní trest odnětí svobody v trvání dva a půl roku.

4. Městský soud v Praze uvedeným rozsudkem rozhodoval také o vině a trestu dalších obviněných, jichž se nicméně toto dovolání přímo netýká.

5. O uplatněném nároku na náhradu škody bylo rozhodnuto podle § 228 odst. 1 trestního řádu tak, že obviněným MUDr. V. D., Ing. E. B. a JUDr. MUDr. R. Ž. byla uložena povinnost společně a nerozdílně nahradit poškozené Nemocnici N. H., se sídlem ***, IČ *** (dále jen „poškozený“), škodu ve výši 49.500.000 Kč.

6. Proti uvedenému rozsudku prvoinstančního soudu podala obviněná Ing. E. B. odvolání, v němž napadla všechny výroky vztahující se k její osobě. Odvolání podali také spoluobvinění a státní zástupce, ten své odvolání nicméně nesměřoval do výroků ohledně obviněné. O takto podaných odvoláních rozhodl Vrchní soud v Praze nyní napadeným rozsudkem ze dne 27. 1. 2021 sp. zn. 8 To 67/2020. Odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. c), d, e), f) odst. 2 trestního řádu napadený rozsudek z podnětu všech podaných odvolání částečně zrušil, a to u obviněného MUDr. V. D. ve výroku o vině ad II., ve výroku o trestu a ve výroku o náhradě škody, u obviněného Mgr. Bc. D. M. v celém rozsahu a u obviněné Ing. E. B. ve výroku o trestu odnětí svobody, způsobu jeho výkonu a ve výroku o náhradě škody. Podle § 259 odst. 3 trestního řádu ve svém rozsudku odvolací soud sám znovu rozhodl, a to ohledně obviněných MUDr. V. D. a Mgr. Bc. D. M. výroky o vině a trestu. Jde-li o výrok o náhradě škody, Vrchní soud v Praze uložil podle § 228 odst. 1 trestního řádu obviněnému MUDr. V. D. povinnost nahradit poškozené Nemocnici N. H. škodu ve výši 49.500.000 Kč. V případě obviněné Ing. E. B. odvolací soud nově uložil úhrnný trest odnětí svobody v trvání tří let, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu v trvání čtyř let. Poškozenou Nemocnici N. H. se svým nárokem na náhradu škody vůči obviněné Ing. E. B. soud nyní napadeným výrokem podle § 229 odst. 1 trestního řádu odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

7. V odůvodnění rozsudku odvolacího soudu se ve vztahu k výroku o náhradě škody podává, že jelikož se na vzniku škody podíleli zásadním způsobem obvinění MUDr. V. D. a JUDr. MUDr. R. Ž. a míra zavinění, k níž je třeba u náhrady škody vždy přihlížet, je v tomto případě a za stávající procesní situace poměrně obtížně procentuálně nebo poměrně zjistitelná, odvolací soud pokládá za nespravedlivé, aby obviněná B. bylo uloženo nahradit celou způsobenou škodu (buť společně a nerozdílně s obviněným D.).

8. S výrokem Vrchního soudu v Praze ohledně nároku poškozeného na náhradu škody uplatněného vůči obviněné Ing. E. B., který zjevně vycházel z aplikace tzv. dělené odpovědnosti za škodu, a s jeho zdůvodněním se identifikovat nelze. V neprospěch jmenované obviněné je tímto mimořádným opravným prostředkem proto napadán právě výrok, jímž odvolací soud zrušil výrok z rozsudku soudu prvního stupně o povinnosti obviněné Ing. E. B. k náhradě škody podle § 228 odst. 1 trestního řádu a následně sám rozhodl podle § 229 odst. 1 trestního řádu a poškozeného se svým nárokem vůči obviněné odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

9. Dovolání se opírá o dovolací důvod stanovený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu. V rámci tohoto dovolacího důvodu je možno namítat rovněž nesprávné zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním

posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva, a to i hmotného práva z jiných právních odvětví, včetně práva občanského. Námitky brojící proti výroku rozsudku odvolacího soudu o náhradě škody, jenž je založen na použití principu tzv. dělené odpovědnosti za škodu, jsou v rámci zvoleného dovolacího důvodu relevantní, neboť pochybení v otázce uplatnění solidární či dělené odpovědnosti škůdců spadá pod jiné nesprávné hmotněprávní posouzení.

10. Ustanovení § 228 odst. 1 trestního řádu mimo jiné stanoví, že pokud soud odsuzuje obviněného pro trestný čin, kterým způsobil jinému majetkovou škodu, uloží mu v rozsudku, aby poškozenému majetkovou škodu nahradil, jestliže byl nárok včas uplatněn. Nebrání-li tomu zákonná překážka, soud uloží obviněnému vždy povinnost k náhradě škody, jestliže je výše škody součástí popisu skutku uvedeného ve výroku rozsudku, jímž se obviněný uznává vinným, a škoda v této výši nebyla dosud uhrazena.

11. V adhezním řízení se postupuje podle hmotně právních norem občanského práva, na nichž je uplatněný nárok založen a jimiž se také řídí. V předmětném případě, byť to explicitně ve svých rozhodnutích nevyjádřily, musely soudy nepochybně postupovat podle úpravy zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále jen „občanský zákoník“). Vyplývá to z § 3079 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, který stanoví, že právo na náhradu škody vzniklé porušením povinnosti stanovené právními předpisy, k němuž došlo přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, se posuzuje podle dosavadních právních předpisů. Podle popisu skutku v rozsudku soudu prvního stupně se obviněná trestné činnosti dopustila v období let 2007 až 2011.

12. Odvolací soud na rozdíl od soudu prvního stupně nesprávně posoudil otázku způsobu náhrady škody poškozené Nemocnice N. H. vůči obviněné Ing. E. B., pokud ve svých úvahách, na nichž založil výrok podle § 229 odst. 1 trestního řádu, zjevně nesprávně vycházel z opodstatněnosti aplikace § 438 odst. 2 občanského zákoníku a nevzal přitom v potaz pravidlo o výjimečné použitelnosti tzv. dělené odpovědnosti škůdců.

13. Podle § 438 odst. 1 občanského zákoníku platí, že způsobí-li škodu více škůdců, odpovídají za ni společně a nerozdílně. Odstavec 2 citovaného ustanovení pak stanoví výjimku z tohoto pravidla, podle níž v odůvodněných případech může soud rozhodnout, že ti, kteří škodu způsobili, odpovídají za ni podle své účasti na způsobení škody. Platí tedy, že uplatnění solidární odpovědnosti škůdců je obecným pravidlem, zatímco dělená odpovědnost je výjimkou z tohoto pravidla, která se může realizovat pouze v ojedinělých, slovy zákona odůvodněných případech.

14. Soudní praxe zastává konstantně právní názor, podle něhož není v daném směru rozhodující ani míra zavinění nebo podíl na prospěchu z trestné činnosti, nýbrž pouze ochrana oprávněných zájmů poškozeného. Podle usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 3. 2008 sp. zn. 8 Tdo 317/2008 přitom dělená odpovědnost více škůdců jako spolupachatelů trestného činu za škodu přichází v úvahu jen v situacích, pokud jejím uplatněním nebude nikterak ohrožen zájem poškozeného na uspokojení jeho nároku na náhradu škody. Z hlediska uplatnění nároku poškozeného postupem podle § 43 trestního řádu v případě, že škoda vznikla trestným činem spáchaným

spolupachateli, nemá význam konkrétní povaha a způsob provedení činu společným jednáním těchto osob. Poškozený totiž v takovém případě může uplatnit svůj nárok na náhradu škody vůči kterémukoli spolupachateli (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. 9. 2015 sp. zn. 8 Tdo 966/2015). Nejvyšší soud v posledně citovaném rozhodnutí dále konstatoval, že solidární odpovědnost má poškozenému poskytnout výhodnější možnosti domoci se náhrady škody. Funkcí pasivní solidarity (solidarity dlužníků, tedy i škůdců) je ulehčení pozice věřitele, resp. poškozeného. Zásada solidární odpovědnosti škůdců v případech společně způsobené škody má za cíl prohloubit odpovědnost za protiprávní jednání a důsledně zabezpečit ochranu poškozeného. V adhezním řízení je možné použít § 438 odst. 2 občanského zákoníku a přiznat poškozené osobě nárok vůči jednotlivým obviněným podle jejich účasti na způsobení škody jen výjimečně. Předpokladem takového postupu soudu ale je, že se uplatněním principu dělené odpovědnosti nijak neomezí nárok poškozené osoby na náhradu škody. Uvedený závěr je přitom možné učinit jen na základě výsledků dokazování k této otázce (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 1. 2013 sp. zn. 8 Tdo 1571/2012).

15. Odvolací soud změnil rozsudek soudu prvního stupně, v němž byla obviněné Ing. E. B. původně uložena povinnost společně a nerozdílně s obviněným D. a obviněným Ž. nahradit poškozené Nemocnici n. H. škodu ve výši 49.500.000 Kč. Zatímco ve vztahu k obviněné Ing. E. B. odkázal poškozenou s celým jejím nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních, v případě obviněného D. rozhodl o jeho povinnosti k náhradě škody v celém rozsahu, nikoli jen ve výši nějakého podílu. Na tomto místě je vhodné poznamenat, že ještě před vynesením rozsudku odvolacím soudem došlo k zastavení trestního stíhání obviněného JUDr. MUDr. R. Ž. z důvodu jeho úmrtí a o jeho povinnosti k náhradě škody již odvolací soud nerozhodoval.

16. Odvolací soud přitom ohledně obviněné Ing. E. B. nijak nezasáhl do výroku o vině a nezměnil ani právní kvalifikaci skutku, jehož se dopustila. Z výroku o vině tedy jednoznačně vyplývá, že se obviněná Ing. E. B. podílela v postavení spolupachatele na trestné činnosti spáchané společně se spoluobviněnými MUDr. V. D. a JUDr. MUDr. R. Ž., v jejímž důsledku vznikla poškozené škoda ve výši 49.500.000 Kč. Tato škoda byla řádně zjištěna co do základu i její výše, o čemž ostatně krom vlastního odůvodnění soudních rozhodnutí svědčí i to, že byla pravomocně uložena povinnost k náhradě škody v uvedené výši obviněnému MUDr. V. D.

17. Shora citovanou část odůvodnění rozsudku odvolacího soudu, jímž vysvětloval svůj výrok ohledně nároku poškozené na náhradu škody, lze chápat tak, že jediným důvodem, proč soud na rozdíl od spoluobviněného MUDr. V. D. odkázal poškozenou s jejím nárokem na náhradu škody vůči obviněné Ing. E. B. na řízení ve věcech občanskoprávních, bylo to, že soud nebyl schopen vyčíslit míru, v níž obviněná Ing. E. B. za škodu odpovídá. Je zřejmé, že odvolací soud měl v případě obviněné Ing. E. B. za to, že je namístě uplatnit výjimku stanovenou v § 438 odst. 2 občanského zákoníku a povinnost k náhradě škody jí stanovit podle její účasti na způsobení škody. Tuto míru však nebyl schopen přesně stanovit tak, aby mohl vyčíslit výši škody, za níž by obviněná nesla dělenou odpovědnost. Jak lze dovodit i z předchozích bodů odůvodnění rozsudku, v nichž se odvolací soud věnoval výrokům o trestu, odvolací soud usoudil, že míra spoluúčasti obviněné Ing. E. B. na trestné činnosti, včetně míry jejího zavinění a osobního prospěchu (zisku), je obtížně procentuálně zjištělná. Jen na podkladě těchto úvah odvolací soud dospěl k závěru o údajné nespravedlivosti uložení povinnosti

obviněné k náhradě celé způsobené škody, byť společně a nerozdílně s obviněným MUDr. V. D.

18. Postup odvolacího soudu a jeho zdůvodnění jsou zjevně v rozporu s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu, podle níž míra zavinění, ani podíl na prospěchu ze společné trestné činnosti každého z více škůdců nejsou hledisky pro postup podle § 438 odst. 2 občanského zákoníku. Míra zavinění konkrétního škůdce (spolupachatele) či jeho podíl na prospěchu ze společné trestné činnosti může mít vliv toliko na vzájemné (následné) vypořádání mezi škůdci, nikoli však na způsob, jakým jim je uložena povinnost tuto škodu nahradit poškozenému.

19. Dělenou odpovědností škůdce je možné aplikovat pouze ve výjimečných případech a jen tehdy, pokud to nebude ohrožovat zájem poškozeného a uspokojení jeho nároku na náhradu škody. Důvod pro výjimku ze zásady solidární odpovědnosti shledala soudní praxe v případě, že podíl jednoho ze žalovaných na způsobení škody v poměru k ostatním byl pouze nepatrný. To však v případě závažné úmyslné trestné činnosti obviněné Ing. E. B. tvrdit nelze, neboť i odvolací soud připustil, že její účast byla důležitá při eliminaci dalších zájemců o poskytování právních služeb a bez její aktivní účasti by zmanipulování výběrového řízení neproběhlo tak hladce a jednoduše. Odvolací soud rovněž potvrdil, že tato obviněná chtěla nepochybně trestnou činností obohatit především sebe, následně obohatila další osoby o značné částky ke škodě zdravotnického zařízení, kde se finanční prostředky chronicky nedostávají. Přitom ani odvolací soud neměl pochybnosti o tom, že od počátku obviněná musela být srozuměna s tím, jakou částku z odměny pro „společenství“ získá spoluobviněný JUDr. MUDr. R. Ž. a jaký úplatek bude požadovat spoluobviněný MUDr. V. D. Přes tyto informace se rozhodla do „společenství“ se spoluobviněnými vstoupit.

20. Výrok odvolacího soudu o nároku poškozené Nemocnice n. H. vůči obviněné Ing. E. B. vycházející z tzv. dělené odpovědnosti škůdce současně ohrožuje postavení poškozené osoby a její oprávněný požadavek na náhradu škody v celé její výši, a to již jen z toho důvodu, že zajištěný majetek spoluobviněného MUDr. V. D. nepostačuje na uspokojení všech nároků poškozeného.

21. Nad rámec uvedené argumentace lze doplnit, že stávající právní úprava zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, jakkoli ji vzhledem k přechodným ustanovením o časové působnosti předpisu na posuzovaný případ aplikovat nelze, k problematice solidární či dělené odpovědnosti přistupuje tak, že v podstatě vylučuje dílčí odpovědnost škůdce za způsobenou škodu v případech úmyslné trestné činnosti, jíž se škůdce zúčastnil jako spolupachatel (srov. § 2915 odst. 2 nového občanského zákoníku).

22. Lze tedy shrnout, že napadený výrok z rozsudku odvolacího soudu týkající se nároku poškozeného na náhradu škody vůči obviněné Ing. E. B., v němž odvolací soud poškozeného odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních, spočívá na nesprávném posouzení hmotněprávní úpravy občanského zákoníku. V posuzovaném případě mělo být rozhodnuto o uložení povinnosti obviněné Ing. E. B. nahradit poškozenému škodu ve výši 49.500.000 Kč, a to společně a nerozdílně s obviněným MUDr. V. D., neboť nebyly splněny důvody pro stanovení dílčí odpovědnosti za vzniklou škodu na základě výjimky upravené v § 438 odst. 2 občanského zákoníku. Současně vzhledem k tomu, že vznik škody i její výše byly soudem prvního stupně řádně zjištěny a odvolacím soudem nebyly

nijak zpochybněny, neměl odvolací soud důvod poškozeného odkázat s jeho nárokem na řízení ve věcech občanskoprávních.

S ohledem na popsané skutečnosti

navrhují,

aby Nejvyšší soud ve veřejném zasedání:

1. podle § 265k odst. 1, 2 trestního řádu za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 trestního řádu zrušil oddělitelný výrok rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 1. 2021 sp. zn. 8 To 67/2020, kterým byla podle § 229 odst. 1 trestního řádu poškozená Nemocnice N. H. odkázána se svým nárokem na náhradu škody vůči obviněné Ing. E. B. na řízení ve věcech občanskoprávních, dále zrušil i všechna další rozhodnutí na zrušenou část rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu,
2. a dále postupoval podle § 265m odst. 2 trestního řádu ve spojení s § 265 trestního řádu a sám ve věci rozhodl.

Pokud by Nejvyšší soud shledal, že v posuzované věci je nutno rozhodnout jiným než navrhovaným způsobem, vyjadřuji i pro tento případ souhlas s projednáním věci v neveřejném zasedání [§ 265r odst. 1 písm. c) trestního řádu].

Brno 16. dubna 2021

JUDr. Pavel Zeman
nejvyšší státní zástupce